

สรุปผลการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อติดตามความก้าวหน้า
การดำเนินงานภายใต้ ๗ ประเด็นสำคัญด้านการศึกษาของซีมีโอ

วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๓

ณ โรงแรมนิวโวชิตี้ กรุงเทพฯ

๑. บทนำ

สืบเนื่องจากการประชุมหารือเชิงยุทธศาสตร์ระดับรัฐมนตรีศึกษาของซีมีโอ (SEAMEO Strategic Dialogue for Education Ministers: SDEM) เมื่อวันที่ ๓๓ กันยายน ๒๕๕๗ ณ กรุงเทพมหานคร สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้กำหนดประเด็นสำคัญด้านการศึกษา ๗ ประเด็นที่ประเทศสมาชิกซีมีโอ ต้องให้ความสำคัญและเร่งดำเนินการในอีก ๒๐ ปีข้างหน้า (ปี ๒๕๕๘ – ๒๕๗๘) ได้แก่ ๑) การส่งเสริมการจัดการศึกษาและการดูแลเด็กปฐมวัย ๒) การจัดการอุปสรรคในการเข้าถึงการศึกษา ๓) การเตรียมความพร้อม การศึกษาเพื่อเผชิญกับสถานะฉุกเฉิน ๔) การส่งเสริมการศึกษาและฝึกอบรมด้านเทคนิคและอาชีวศึกษา ๕) การปฏิรูประบบพัฒนาครู ๖) การเสริมสร้างความร่วมมือด้านการอุดมศึกษาและการวิจัย และ ๗) การพัฒนา หลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ซึ่งประเทศสมาชิกซีมีโอจะต้องรายงาน ความคืบหน้าของการดำเนินงานภายใต้ ๗ ประเด็นดังกล่าวในการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสของซีมีโอ พร้อมทั้ง จัดทำข้อมูลที่เกี่ยวข้องส่งให้สำนักงานเลขาธิการซีมีโอเพื่อรวบรวมข้อมูลในภาพรวมการดำเนินงาน ขององค์การรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และจัดทำเป็นรายงานประจำปีของซีมีโอต่อไป

เพื่อให้การรายงานความคืบหน้าการดำเนินงานของประเทศไทยภายใต้ ๗ ประเด็นดังกล่าว เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวง ศึกษาธิการ จึงได้จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานภายใต้ ๗ ประเด็น สำคัญด้านการศึกษาของซีมีโอ ในวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๓ ณ โรงแรมนิวโวชิตี้ กรุงเทพฯ โดยเชิญหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานอื่น ๆ มาร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงาน

รูปแบบการดำเนินกิจกรรม ประกอบด้วย

๑) การบรรยายพิเศษ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

๒) การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งแนวทางการดำเนินงานภายใต้ ๗ ประเด็นสำคัญด้านการศึกษาของซีมีโอในอนาคต

ผู้เข้าร่วมการประชุม ได้แก่ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ (ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค) รวมทั้งหน่วยงาน/กระทรวงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จำนวนประมาณ ๑๓๐ คน

๒. พิธีเปิดการประชุม

นางสาวศรียา อมตวิวัฒน์ รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธานในพิธีเปิดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานภายใต้ ๗ ประเด็นสำคัญด้านการศึกษาของซีมีโอ เมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๓ เวลา ๐๙.๐๐ น. และได้กล่าวปาฐกถาพิเศษ ในหัวข้อ “การเชื่อมโยง ๗ ประเด็นสำคัญของซีมีโอสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาของประเทศไทย” โดยกล่าวถึงความจำเป็นมาขององค์การรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือองค์การซีมีโอ ซึ่งก่อตั้งเมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๐๘ ภายใต้ความตกลงร่วมกันระหว่างรัฐบาลในภูมิภาค องค์การซีมีโอเป็นองค์การระหว่างประเทศที่มีภารกิจในการส่งเสริมความร่วมมือระดับภูมิภาคในด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม สำหรับกลไกการดำเนินงานขององค์การซีมีโอที่สำคัญ ประกอบด้วย การประชุมสภารัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสของซีมีโอ (การประชุมระดับปลัดกระทรวงศึกษาธิการ) การประชุมผู้อำนวยการศูนย์ระดับภูมิภาคของซีมีโอ และการประชุมกรรมการบริหารของซีมีโอ ซึ่งปัจจุบันองค์การซีมีโอมีสมาชิกทั้งหมด ๑๑ ประเทศ ได้แก่ บรูไนดารุสซาลาม กัมพูชา อินโดนีเซีย สปป. ลาว มาเลเซีย เมียนมา ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย เวียดนาม และติมอร์-เลสเต มีสมาชิกสมทบ ๘ ประเทศ ได้แก่ ออสเตรเลีย แคนาดา ฝรั่งเศส เยอรมนี นิวซีแลนด์ เนเธอร์แลนด์ สเปน และ สหราชอาณาจักร มีหน่วยงานที่เป็นสมาชิกสมทบ ๕ แห่ง ได้แก่ สภาระหว่างประเทศด้านการศึกษาทางไกล (International Council on Distance Education: ICDE) มหาวิทยาลัย Tsukuba บริติช เคาน์ซิล (British Council) สมาคมเพื่อการแลกเปลี่ยนด้านการศึกษาระหว่างประเทศ ของสาธารณรัฐประชาชนจีน (China Education Association for International Exchange : CEAIE) และศูนย์การศึกษาเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศแห่งเอเชียแปซิฟิก (Asia-Pacific Centre of Education for International Understanding: APCEIU) นอกจากนี้ องค์การซีมีโอยังมีศูนย์ระดับภูมิภาคซึ่งมีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง จำนวน ๒๖ แห่ง (๒๕ ศูนย์ และ ๑ เครือข่าย) โดยขอบข่ายความเชี่ยวชาญของศูนย์ฯ มี ๓ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านการพัฒนาการศึกษา จำนวน ๑๗ ศูนย์ ๒) ด้านวิทยาศาสตร์ เวชศาสตร์เขตร้อน สุขอนามัยและสาธารณสุข และเกษตรกรรมและสิ่งแวดล้อม จำนวน ๖ ศูนย์ และ ๑ เครือข่าย และ ๓) ด้านวัฒนธรรม โบราณคดีและประวัติศาสตร์ จำนวน ๒ ศูนย์ ทั้งนี้ ศูนย์ระดับภูมิภาคดังกล่าวตั้งอยู่ในประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ บรูไนดารุสซาลาม อินโดนีเซีย มาเลเซีย เมียนมา ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย เวียดนาม สปป. ลาว และกัมพูชา

รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้นำเสนอความเป็นมาของการดำเนินงานภายใต้ ๗ ประเด็นสำคัญ ด้านการศึกษาของซีมีโอที่ต้องให้ความสำคัญและเร่งดำเนินการในระยะเวลา ๒๐ ปี (ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๗๘) ได้แก่ การส่งเสริมการจัดการศึกษาและการดูแลเด็กปฐมวัย การจัดการอุปสรรคในการเข้าถึงการศึกษา การเตรียมความพร้อมการศึกษาเพื่อเผชิญกับสภาวะฉุกเฉิน การส่งเสริมการศึกษาและฝึกอบรมด้านเทคนิค และอาชีวศึกษา การปฏิรูประบบการพัฒนาครู การเสริมสร้างความร่วมมือด้านการอุดมศึกษาและการวิจัย และการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑

นอกจากนี้ ยังได้กล่าวเพิ่มเติมว่า ภาคการศึกษาของประเทศไทยต้องเตรียมความพร้อมตลอดเวลาเพื่อไม่ให้เกิดการหยุดชะงัก อย่างเช่น ช่วงเวลาที่ประเทศไทยปิดโรงเรียนเนื่องจากวิกฤตโควิด-๑๙ นักเรียนก็ยังสามารรถได้เรียนผ่านระบบออนไลน์ โดยจัดการศึกษาแบบ on-site (สถานที่ที่ผู้เรียนสะดวก) และ on-demand (ตามความต้องการของผู้เรียน) ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการของไทย ได้เคยประกาศว่า โรงเรียนปิดได้ แต่การศึกษาต้องไม่หยุดชะงัก

๗ ประเด็นสำคัญด้านการศึกษาของซีมีโอ ที่เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๘ ควรมีการทบทวนเนื่องจากทุกเรื่องยังต้องทำอยู่ ยังไม่มีเรื่องใดสำเร็จ และยังมีเรื่องใดครบถ้วน เช่น เรื่องของโอกาส การเข้าถึงการศึกษา ต้องมีการแบ่งกลุ่มเด็กเป็นเด็กด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจ และด้อยโอกาสทางร่างกาย (เด็กพิการ) โดยจะต้องจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเด็กทุกกลุ่ม

๗ ประเด็นดังกล่าวมีความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนด้านการศึกษา ซึ่งเป็นเป้าหมายระดับโลก เป้าหมายที่ ๔ ที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการศึกษา (Sustainable Development Goal: SDG4) เช่น ในเรื่องการศึกษาปฐมวัย จะอยู่ใน SDG 4.2 โอกาสการเข้าถึงการศึกษา (การให้บริการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย หรือโครงการเรียนฟรี ๑๕ ปี และการขจัดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา) อยู่ใน SDG 4.5 และการอ่านออกเขียนได้ อยู่ใน SDG 4.6 เป็นต้น

สำหรับขอบข่ายด้านวิทยาศาสตร์ของซีมีโอ ได้แก่ ความรอบรู้ทางสุขภาพ (Health Literacy) สุขอนามัยในโรงเรียน สุขภาพจิตที่ดีในโรงเรียน (Psychosocial/Mental Health) สิ่งแวดล้อม การจัดการพลังงาน อาหารและโภชนาการ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เทคโนโลยีชีวภาพ และเกษตรกรรม นอกจากนี้ ยังต้องให้ความสำคัญกับ AI (ปัญญาประดิษฐ์) ที่เป็นสาขาหนึ่งของวิทยาการคอมพิวเตอร์ ซึ่งเน้นเรื่อง การทำให้คอมพิวเตอร์ทำงานได้ใกล้เคียงมนุษย์มากขึ้น เช่น การแปลภาษาด้วยเครื่อง และวิทยาการหุ่นยนต์ เป็นต้น

ในส่วนขอบข่ายด้านวัฒนธรรม ได้แก่ การสร้างสรรค์ต่าง ๆ ประเพณีดั้งเดิม ปราชญ์ชาวบ้าน มรดกทางวัฒนธรรม การส่งเสริมให้เด็กมีศีลธรรมและจรรยาบรรณ และการให้เด็กเรียนรู้วัฒนธรรม เพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ

อนึ่ง ๗ ประเด็นสำคัญด้านการศึกษาของซีมีโอ ยังมีความเชื่อมโยงกับ ๘ ประเด็นสำคัญด้านการศึกษาของอาเซียน มีหลายประเด็นที่เหมือนกัน จะต่างกันในเรื่องการส่งเสริมความตระหนักในการเป็นอาเซียน หรือรู้จักเพื่อนบ้านซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ ยังมีความเชื่อมโยงกับแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ๗ เรื่อง (๒๙ ประเด็น) ประกอบด้วย การปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้โดยรวม เด็กปฐมวัย ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา กลไกการพัฒนาผู้ประกอบการวิชาชีพครูและอาจารย์ การจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ การปรับโครงสร้างของหน่วยงานในระบบการศึกษา เพื่อบรรลุเป้าหมายในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนและยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา และการเรียนรู้โดยพลิกโฉมด้วยระบบดิจิทัล

ปัจจุบัน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้มีนโยบายให้ดำเนินโครงการจัดทำแพลตฟอร์มด้านการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ (Digital Education Excellence Platform: DEEP) ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ช่วยสร้างการเรียนรู้ในหลากหลายหลักสูตรและสมรรถนะสำหรับทุกคน ได้แก่ นักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งประชาชนทั่วไป

ในท้ายสุด รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวว่า ๗ ประเด็นสำคัญด้านการศึกษาของซีมีโอ เป็นงานที่เราทำอยู่แล้ว เพียงแต่เราจะเชื่อมโยงกับนานาชาติได้อย่างไร ดังนั้น ในการประชุมกลุ่มย่อยขอให้ผู้เข้าร่วมการประชุมทุกท่านช่วยกันคิดว่า สิ่งที่ท่านทำอยู่แล้วนั้นสอดคล้องกับ ๗ ประเด็นสำคัญของซีมีโออย่างไรบ้าง

๓. การบรรยายในหัวข้อ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการปฏิรูปการเรียนรู้” โดย ดร. ปรียานุช ธรรมปิยา ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาที่ยั่งยืนและเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ดร. ปรียานุช ธรรมปิยา กล่าวว่า เราจะบูรณาการการดำเนินการ ๗ ประเด็นสำคัญด้านการศึกษาของซีมีโออย่างไรเพื่อนำไปสู่การสร้างพลเมืองโลกที่มีคุณภาพ (Global Citizen) ซึ่งหลักสูตรเพื่อพัฒนาให้คนไทยพร้อมที่จะเป็นพลเมืองโลกที่มีคุณภาพ เป็นหัวใจของการปรับหลักสูตรใหม่ของประเทศไทย ปัจจุบัน สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหน่วยงานหลักในการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาของชาติ โดยปกติจะมีการปรับหลักสูตรทุก ๑๐ ปี

ฐานชีวิตใหม่ เป็นประเด็นที่ทุกประเทศในโลกประสบอยู่ ในเรื่องความเป็นพลเมืองโลก บนความเปลี่ยนแปลง โดยจะต้องทำให้พลเมืองโลกมีทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) และความรอบรู้ทางสุขภาพ (Health Literacy) และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

เมื่อเร็ว ๆ นี้ Elon Musk ผู้ก่อตั้งบริษัท SpaceX และบริษัทรถยนต์ Tesla ได้เปิดตัว AI ใหม่ ซึ่งเชื่อมโยงระหว่างคอมพิวเตอร์กับระบบประสาทของคน เทคโนโลยีของโลกปัจจุบันดำเนินไปเร็วมาก คำว่า Digital literacy ไม่ใช่แค่เราใช้คอมพิวเตอร์เป็น หรือประชุมออนไลน์เท่านั้น ดังนั้น ถ้าเราไม่เร่งปฏิรูปการเรียนรู้ ก็จะไม่ทันกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ แต่ที่สำคัญยิ่งกว่า คือ ปฏิรูปการเรียนรู้อย่างไรให้เท่าทัน และอยู่บนพื้นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืน

ดร. ปรียานุช ธรรมปิยา กล่าวเพิ่มเติมว่า การพัฒนาที่ยั่งยืน คือ หัวใจของการจัดการศึกษาในโลกยุคปัจจุบัน ซึ่งหมายถึง การเตรียมความพร้อมคนรุ่นใหม่ที่จะสามารถอยู่ในโลกของเขา โลกในอีก ๕ - ๑๐ ปีข้างหน้า

ปัจจุบัน การติดต่อทุกอย่างมีแพลตฟอร์มออนไลน์ คนอาจจะอยู่บ้านมากขึ้น คนที่ปรับตัวไม่พร้อมอาจจะตกงาน ดังนั้น ทุกคนควรมีทักษะการคิดที่เป็นพื้นฐานเบื้องต้น (Basic Skills) เพื่อเป็นฐานสำหรับการคิดในระดับที่สูงขึ้น และกระบวนการทางความคิด และการปรับทัศนคติ (Basic Mindset) นอกจากนี้ การพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ ยังมีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของประเทศไทย (มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน) และการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามหลักพอเพียง

เมื่อปี ๒๕๔๗ ยูเนสโก ได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิ ๑๕ คน จากทั่วโลก รวมถึง ดร.ปรียานุช ธรรมปิยา (ผู้แทนจากทวีปเอเชีย มี ๓ ประเทศ คือ ญี่ปุ่น เกาหลี และไทย) เพื่อให้ข้อคิดเห็นต่อแผนปฏิบัติการโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Global Action Programme on Education for Sustainable Development: GAP on ESD)

ในเวทีโลก ประเทศไทยมีชื่อเสียงในเรื่องการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy) มาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต และมีบทบาทนำในเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องพิจารณาว่า ควรจัดการศึกษาอย่างไรให้เกิดการบริโภคที่มีความรับผิดชอบต่อชนหลักพอเพียง (Responsible Consumption)

สำหรับหลักสูตรใหม่ที่พัฒนาโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เราก็คใช้หลักพอเพียงในการสร้างพลเมืองไทยที่มีคุณภาพ พร้อมรับเป็นพลเมืองโลกที่ทันต่อยุคสมัย

การศึกษาแบบใหม่มี ๒ เงื่อนไข คือ พัฒนาคอนให้มีความรู้และคุณธรรม ซึ่งมีความสำคัญมากในการจัดการศึกษา การพัฒนาคอนธรรมไม่สามารถใช้การศึกษาออนไลน์เป็นหลักเพียงอย่างเดียว เนื่องจากครูยังมีบทบาทสำคัญที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในการสร้างคนดี การที่จะบ่มเพาะ ฝึกฝนปลูกฝังเรื่องคุณธรรมให้กับเด็กเป็นเรื่องที่ครูต้องอุทิศตนเป็นอย่างมาก

คุณสมบัติพื้นฐานของพลเมืองโลก คือ ต้องมีคุณธรรม คุณธรรมนำความรู้ ปัจจุบัน เราสามารถเข้าถึงความรู้ที่มีอยู่ในโลกได้โดยต้องมีความรู้ด้านภาษาอังกฤษเป็นพื้นฐาน ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการของไทย จึงควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่มีคุณภาพให้กับนักเรียนไทย

การขับเคลื่อนหลักสูตรการพัฒนาให้คนไทยมีความพร้อมที่จะเป็นพลเมืองโลกที่มีคุณภาพนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ครู รวมถึงผู้ปกครอง จะต้องร่วมกันขับเคลื่อน นอกจากนี้ ควรคำนึงถึงความก้าวหน้าบนฐานแห่งความสมดุล ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ในปีนี้ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ มีการจัดค่ายนักศึกษาเรื่องการจัดการเรียนรู้เพื่อผลิตสื่อในการจัดการเรื่องขยะ ซึ่งคนส่วนใหญ่มักจะนึกถึงเรื่องการรีไซเคิลขยะ แท้จริงแล้ว การรีไซเคิลเป็นตัว R ที่ ๓

ก่อนจะไป R ที่ ๓ ปัจจุบันเราจะมี ๑A และ ๓R ซึ่ง A แรก คือ Avoid หลีกเลี่ยงการใช้ทั้งหมดก่อนการจัดการขยะโดยแนวคิดว่าการเอาขยะไปขายได้เงิน เราจะแก้ปัญหาที่แท้จริงได้หรือไม่ สาเหตุจริงของการเกิดขยะ คือ เราใช้ขยะ จึงต้องเริ่มที่ Avoid ก่อน ถ้าหลีกเลี่ยงไม่ได้ก็ต้อง Reduce คือ การลดขยะ ถ้าลดไม่ได้ ก็ต้อง Reuse แล้วถึงจะ Recycle เพราะฉะนั้นเวลาเราคิดเรื่องการจัดกิจกรรมในโรงเรียน เรื่องขยะต้องบูรณาการได้ทั้งสาระวิทยาศาสตร์ และงานอาชีพ ความสมดุลของการจัดการขยะ คืออะไร เราต้องแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมไปพร้อมกัน สิ่งสำคัญ คือ ต้องหาวิธีการจัดการที่เราจะอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

องค์การสหประชาชาติ กล่าวว่า การให้ความเคารพความแตกต่างเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ซึ่งประเทศไทยก็ได้รับการยกย่องจากนานาชาติว่า เราสามารถอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างทางศาสนาได้อย่างสงบสุข นับว่าเป็นจุดเด่นของประเทศไทยอย่างหนึ่ง ดังนั้น เราจึงควรผลักดันทักษะในเรื่องที่จะทำให้เด็กไทยมีความเคารพต่อความเห็นต่าง ความเชื่อต่าง ความคิดต่าง ซึ่งอยู่ในหลักพอเพียงด้วย ในเรื่องความสมดุลไม่ใช่จะคิดเฉพาะแต่เศรษฐกิจอย่างเดียว โดยไม่สนใจเรื่องวัฒนธรรม ประเทศไทยนำเรื่องวัฒนธรรมมาเป็นจุดเด่นในการหารายได้เข้าประเทศ แต่ในบางครั้งเราก็ไปคำนึงถึงเศรษฐกิจมากไปจนวัฒนธรรมก็เสื่อมถอยตัวอย่างเช่น เราสนับสนุนให้คนต่างชาติไปเที่ยววัดจำนวนมาก แต่เราไม่กำหนดกฎเกณฑ์ที่ชัดเจน เช่น การแต่งกายที่เหมาะสมของนักท่องเที่ยวเมื่อเข้าไปเยี่ยมชมนัด ความสมดุลตรงนี้ คือ เรามีรายได้เข้าประเทศ แต่เราก็ต้องรักษาวัฒนธรรม ความเชื่อ และประเพณีที่ดีไว้

ผลลัพธ์อีกทางของความยั่งยืน (Sustainability) จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมีความสมดุล และความมั่นคง โดยต้องมีความสมดุลตลอดเวลาและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง หลักพอเพียงต้องนึกถึงความสมดุลก่อน ซึ่งประเทศไทยต้องมีจุดยืนในการบรรลุเป้าหมาย SDG ๑๗ เรื่อง และมีหลักการในการรักษาความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมของไทย

อนึ่ง ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ทรงมีพระราชดำริเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ แต่สหประชาชาติประกาศใช้เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDG) เมื่อปี ๒๕๕๘ ประเทศไทยมีสิ่งที่ดีหลายอย่าง เพราะฉะนั้นเราควรภาคภูมิใจที่เรามีปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาที่ยั่งยืนและเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ได้จัดฝึกอบรม “การขับเคลื่อนหลักสูตรวิชาการเงินเพื่อชีวิต (พอเพียง) สำหรับศึกษานอกระบบ” ให้กับครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ในช่วงเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๓ เพื่อร่วมพัฒนาเอกสารประกอบการจัดการเรียนการสอนของการศึกษาขั้นพื้นฐานหลักสูตรวิชาการเงินเพื่อชีวิตและการศึกษาต่อเนื่อง และนำไปใช้เป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน กศน.

ปัจจุบัน คนพูดถึงเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) เยอะมาก โดยเศรษฐกิจหมุนเวียนหมายถึง การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าที่สุด แบบไม่ให้เกิดเป็นขยะ ซึ่งแนวคิดนี้แพร่หลายจนกลายมาเป็นต้นแบบในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่เน้นการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้ ประเทศไทยพยายามจะนำหน้าประเทศอื่น ๆ ในเรื่องนี้ อย่างไรก็ตาม เรื่อง Circular Economy ต้องมีการศึกษาอีกเยอะ ฐานรากมาจากโครงการพัฒนาตามแนวพระราชดำริทั้งหมดของในหลวงรัชกาลที่ ๙ แต่สิ่งใหม่ คือ Circular Economy at a farm level และตอนนี้ภาคเศรษฐกิจก็ให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนเรื่องดังกล่าว

ท้ายสุด ดร. ปริญญช ธรรมปิยา กล่าวถึง ความสำคัญในการรักษาสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การฟื้นฟูป่า การรักษาดินน้ำ และการรักษาหน้าดิน โดยในหลวงรัชกาลที่ ๙ ได้พระราชทานแนวทางการแก้ไขปัญหาลingkunganอย่างเป็นระบบไว้ให้แล้ว เราควรนำแนวทางของท่านมาศึกษา และนำมาปรับใช้ต่อไป นอกจากนี้ยังควรให้ความสำคัญด้านวัฒนธรรม โดยส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนต่าง ๆ และส่งเสริมให้คนไทยได้เที่ยวเมืองไทย ทั้งนี้ วัฒนธรรมเป็นเรื่องที่ทำให้มนุษย์มีศักดิ์ศรี ดังนั้น เราจึงควรจัดการศึกษาให้คนรุ่นใหม่ได้เห็นคุณค่าของรากเหง้าของตัวเอง และคุณค่าของสิ่งที่บรรพบุรุษได้สร้างไว้

๔. การประชุมกลุ่มย่อย : การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งแนวทางการดำเนินงาน ภายใต้ ๗ ประเด็นสำคัญด้านการศึกษาระดับอุดมศึกษาของซีมีโอในอนาคต

ผู้แทนจากหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ (ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค) รวมทั้งหน่วยงาน/กระทรวงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งแนวทางการดำเนินงานภายใต้ ๗ ประเด็นสำคัญด้านการศึกษาระดับอุดมศึกษาของซีมีโอในอนาคต แบ่งเป็น ๓ หัวข้อ (โอกาสการเข้าถึง การศึกษาที่มีคุณภาพ การศึกษาบนฐานวิถีชีวิตใหม่ และการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ และการศึกษาเพื่อการมีงานทำ) ๖ กลุ่มย่อย โดยแต่ละกลุ่ม ได้นำเสนอโครงการและกิจกรรมที่จะดำเนินการ ดังนี้

โครงการที่ ๑ การพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาและผลิตครูที่มีคุณภาพ

ประเด็นของกลุ่ม : โอกาสการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ

ประเด็นปัญหา : กระบวนการทางความคิด และการปรับทัศนคติ (Mindset) ของครูที่ไม่ได้รับการพัฒนา

รากปัญหาที่เลือก : การพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาครูและการผลิตครูที่ไม่มีคุณภาพ

กิจกรรมที่จะเกิดในโครงการ

๑. การวิจัย
๒. การจัดทำหลักสูตร
๓. การจัดสรรงบประมาณ แผนงานโครงการ
๔. การจัดฝึกอบรมทักษะทั้ง online และ on-site
๕. การติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และนิเทศเชิงลึก
๖. การประเมินผลเชิงประจักษ์
๗. การสร้างขวัญกำลังใจ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
๒. สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา
๓. สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา
๔. สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
๕. สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สป.
๖. กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
๗. กระทรวงมหาดไทย
๘. สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ
๙. สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)
๑๐. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ

ผลลัพธ์ที่คาดหวัง

ครูมีกระบวนการทัศน์ วิสัยทัศน์ มีอุดมการณ์ที่ดี ครูมีคุณภาพ ดูแลเด็กเป็น ครูสอนดี เกิดความก้าวหน้าในวิชาชีพ ครูจัดการเรียนการสอนทันสมัย และนักเรียนจบการศึกษาอย่างมีคุณภาพ

โครงการที่ ๒ การสร้างศูนย์การเรียนรู้ (Complex Learning Center)

ประเด็นของกลุ่ม : โอกาสการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ

ประเด็นปัญหา : เด็กด้อยโอกาส/ขาดโอกาสในเข้าถึงการศึกษาอย่างมีคุณภาพ

รากปัญหาที่เลือก : ความยากจนจากครอบครัวหรือบุคคลที่สนับสนุนในการส่งเรียนหรือเข้าถึงการศึกษา

กิจกรรมที่จะเกิดในโครงการ

๑. การเก็บรายชื่อข้อมูลเด็กหรือบุคคลที่ยากจนเข้าช่วยในการเข้าร่วมโครงการ
๒. การเขียนแผนในการนำเสนอโครงการ
๓. การนำเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
๔. การสร้างศูนย์การเรียนรู้ (Complex Learning Center) นำร่องตามพื้นที่ที่เหมาะสม เพื่อผลตอบแทนและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
๒. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
๓. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
๔. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
๕. กระทรวงมหาดไทย
๖. สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ผลลัพธ์ที่คาดหวัง

เด็กเข้าถึงการศึกษาอย่างมีคุณภาพ เด็กที่เรียนจบมีงานทำอย่างมีคุณภาพ ลดค่าใช้จ่ายของภาครัฐ

โครงการที่ ๓ การศึกษาบนฐานวิถีใหม่และการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑

ประเด็นของกลุ่ม : การศึกษาบนฐานวิถีใหม่และการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑

ประเด็นปัญหา : ครู

รากปัญหาที่เลือก : การสร้างครูให้มีคุณภาพ จิตสำนึกและจรรยาบรรณ

กิจกรรมที่จะเกิดในโครงการ

๑. การผลิตครู
 - กำหนดคุณลักษณะครูให้มีคุณภาพ
 - สถาบันมีหลักสูตรที่มีมาตรฐาน/คุณภาพ
 - หลักสูตรสอดคล้องกับความต้องการครูของสถานศึกษา
๒. การพัฒนาครู
 - จัดให้มีหน่วยงานกลางในการพัฒนาครู
 - พัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง (ตาม trend)
๓. การนิเทศกำกับติดตาม
 - นิเทศกำกับติดตามทั้งภายใน ภายนอก
 - นิเทศเพื่อพัฒนา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษา

ผลลัพธ์ที่คาดหวัง

ครูมีคุณภาพ มีจิตสำนึก และจรรยาบรรณ

โครงการที่ ๔ การพัฒนาครูบนฐานสมรรถนะ

ประเด็นของกลุ่ม : การศึกษาบนฐานวิถีใหม่และการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑

ประเด็นปัญหา : ครูไม่มีการพัฒนาตัวเองหรือหาความรู้เพิ่มเติม

รากปัญหาที่เลือก : การพัฒนาครูไม่ตอบโจทย์ตามความต้องการของครู

กิจกรรมที่จะเกิดในโครงการ

๑. การสำรวจความต้องการของครูในการพัฒนา
๒. การจัดโครงการพัฒนาครูตามกลุ่มสาระ
๓. การจัดโครงการสร้างแรงจูงใจ (motivation)
๔. การเสริมสร้างคุณธรรมเป็นครูที่ดี
๕. การประเมินผลโครงการ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หน่วยงานภาคเอกชน

ผลลัพธ์ที่คาดหวัง

ครูได้พัฒนาตามสิ่งที่ตัวเองต้องการ มีความยืดหยุ่น สามารถปรับการสอนตามที่นักเรียนต้องการได้ ครูมองเห็นความแตกต่างของเด็ก สามารถพัฒนาการศึกษา และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีของเด็ก

โครงการที่ ๕ การเปลี่ยนโฉมบทบาทครูเพื่อเพิ่มสมรรถนะการปฏิบัติงานของผู้เรียน

ประเด็นของกลุ่ม : การศึกษาเพื่อการมีงานทำ

ประเด็นปัญหา : เด็กมีสมรรถนะไม่เพียงพอสำหรับการทำงาน

รากปัญหาที่เลือก : ทำอย่างไรให้ครูสามารถจัดการสอนฐานสมรรถนะได้

กิจกรรมที่จะเกิดในโครงการ

๑. การทำให้ครูเข้าใจสมรรถนะที่ตัวเองต้องการ
๒. การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติ
๓. การช่วยประเมินครู
๔. การทำให้เด็กมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้
๕. การถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้าน
๖. การสนับสนุนทรัพยากร
๗. การทำงานร่วมกับสถานศึกษา
๘. การสนับสนุนทรัพยากร
๙. การให้โจทย์ความต้องการ
๑๐. การแบ่งปันประสบการณ์ที่ดีที่สุด
๑๑. การประสาน การส่งเสริม และการสนับสนุนความร่วมมือกับภาคเอกชน

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑. ผู้ประกอบการ
๒. ผู้เรียน
๓. ชุมชน
๔. ครอบครัว
๕. ครู อาจารย์ และบุคลากรของมหาวิทยาลัย

ผลลัพธ์ที่คาดหวัง

ครู อาจารย์สามารถจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ นักเรียนมีสมรรถนะในการทำงาน

โครงการที่ ๒ การขับเคลื่อนการแนะแนวเพื่อพัฒนาและส่งต่อผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคการศึกษามุ่งงานทำ
ประเด็นของกลุ่ม : การศึกษาเพื่อการมีงานทำ

ประเด็นปัญหา : การศึกษาไม่ตอบโจทย์ตลาดแรงงาน

รากปัญหาที่เลือก : ทำอย่างไรให้กระบวนการแนะแนวช่วยให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและค้นหาตัวเองในช่วงมัธยมศึกษาตอนต้น

กิจกรรมที่จะเกิดในโครงการ

๑. การกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำการแนะแนวของการศึกษาแต่ละระดับ
๒. การจัดสรรงบประมาณรายหัวเพื่อการแนะแนว
๓. การออกนโยบายหรือบรรจุกการแนะแนวในทุกโรงเรียนอย่างจริงจัง
๔. การจัดให้มีครูแนะแนวในทุกโรงเรียน โดยอบรมครูที่มีอยู่ให้จัดการแนะแนวได้ เพื่อสร้างเครือข่ายครูแนะแนวในโรงเรียน
๕. การจัดทำคู่มือการแนะแนว เพื่อเป็นเครื่องนำทางให้ครูและส่งเสริมให้เด็กได้ศึกษาและสัมผัสอาชีพหลากหลายที่สนใจ
๖. การเชิญผู้ประกอบการมาแนะแนวอาชีพที่โรงเรียน
๗. การให้เด็กไปสัมผัสอาชีพที่หลากหลาย แล้วมานำเสนอในชั้นเรียน
๘. การให้เด็กได้ไปเข้าค่ายค้นหาตัวตนในคณะต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ข้อ ๑ - ๕ และ ๘ เกี่ยวข้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และมหาวิทยาลัยต่าง ๆ

ข้อ ๖ - ๗ เกี่ยวข้องกับสำนักงานเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล ภาคเอกชน และชุมชน

ผลลัพธ์ที่คาดหวัง

ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตรงตามความต้องการและความถนัด โดยมีทัศนคติที่ดีและตัดสินใจได้ด้วยตนเอง ทำให้มีอาชีพ มีงานทำ ทำงานได้อย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพ